

การพัฒนา สถาบันการเงินอิสลาม : นัยเชิงนโยบายและประเด็นเพื่อพิจารณา

Contents

TRF Forum 4

โดย สกว. (TRF FORUM)

TRF Policy 8 Research Update!

Editor's Note บรรณาธิการแถลง

ประเด็นหลักที่อยากจะนำเสนอในจดหมายข่าวฉบับนี้เป็นบทสรุปจากการประชุมเวที สกว. (TRF Forum) ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2556 ภายใต้หัวข้อ **“การพัฒนาสถาบันการเงินอิสลาม : นโยบายและประเด็นเพื่อพิจารณา”** ในการประชุมดังกล่าว ได้มีการนำเสนอผลการวิจัย 3 โครงการจากชุดโครงการวิจัยไทย-โลกมุสลิมซึ่งเป็นชุดโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก สกว. ทั้ง 3 โครงการมีประเด็นสำคัญที่ว่าด้วย (1) แนวทางการพัฒนาการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (2) แนวทางพัฒนารัฐกิจประกันภัยอิสลามในประเทศไทยและ (3) การศึกษาและยกย่องกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย

สิ่งสำคัญที่ได้จากการประชุม TRF Forum ในครั้งนี้คือข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถาบันการเงินอิสลาม ซึ่งถือว่ายังมีการวิจัยค่อนข้างน้อยในประเทศไทย ผลการศึกษาทำให้ได้ทราบถึงสถานะ และข้อจำกัดของการพัฒนาสถาบันการเงินอิสลาม ทราบถึงประสบการณ์การพัฒนาระบบสถาบันการเงินอิสลามในต่างประเทศที่อาจสามารถนำมาเป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทย นอกจากนี้ ยังทราบถึงแนวทางในการพัฒนาสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย ซึ่งถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่น่ารับฟัง

โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สกว. ในฐานะผู้จัดการประชุมเวที สกว. และผู้จัดทำจดหมายข่าว TRF Policy Bulletin ฉบับนี้ หวังว่าสาระสำคัญที่สรุปไว้ในจดหมายข่าวฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งบุคคลทั่วไปที่ต้องการรับทราบถึงสถานะการพัฒนาสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย และต่อหน่วยงานนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสถาบันการเงินของประเทศ

ภาคภูมิ ทิพคุณ
บรรณาธิการ

POLICY-RESEARCH PLATFORM

กองบรรณาธิการ
ภาคภูมิ ทิพคุณ
ธัญพร สุนทรธรรม
แพรว ศิริพรกิตติ

จัดทำโดย โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชั้น 15 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ เลขที่ 979/17-21

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ : 0 2278 8200 (ต่อ 8329)

โทรสาร : 0 2298 0032

อีเมล : prp.project2010@gmail.com

เว็บไซต์ : <http://prp.trf.or.th>

เวที สกว. TRF FORUM

TRF POLICY RESEARCH Update!

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 4 กรกฎาคม 2556 โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สกว. ได้จัดการประชุม TRF Forum ขึ้นภายใต้หัวข้อ **“การพัฒนาสถาบันการเงินอิสลาม : นโยบายและประเด็นเพื่อพิจารณา”** ซึ่งจัดขึ้นที่ห้องประชุม 1 ชั้น 14 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อาคาร SM Tower การประชุมครั้งนี้ ได้มีการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัย 3 โครงการในชุดโครงการวิจัยไทย - โลกมุสลิม ได้แก่

1. **“แนวทางการพัฒนาการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม”** โดย ม.ล.พงศรัศมีพร อาภากร (เศรษฐกรชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้านธุรกิจอื่น สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง)
2. **“โครงการศึกษาแนวทางการธุรกิจประกันภัยอิสลามในประเทศไทย”** โดย ดร.ชฎิล โรจนานนท์ (เศรษฐกรชำนาญการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง)
3. **“โครงการศึกษาและยกร่างกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย”** โดย คุณอรรณพล อรรถวรเดช (ผู้อำนวยการส่วนกฎหมายเศรษฐกิจการเงิน สำนักงานกฎหมายสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง)

งานวิจัยที่อยากจะนำมา update ในจดหมายข่าวฉบับนี้ เป็นงานวิจัยที่ทำภายใต้ชุดโครงการวิจัยไทย-โลกมุสลิม และงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการวิจัยภาคเกษตรของไทย ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. **การศึกษาศักยภาพการผลิตทุเรียนในอุตสาหกรรมผลิตอาหารฮาลาล เพื่อการส่งออกของประเทศไทย โดย สุภาศพรพรณ ตั้งวงศ์ไพโรจน์ (2551)**

อ่านต่อหน้า 8 >>

อ่านต่อหน้า 4 >>

4 TRF FORUM >> ต่อจากหน้า 3

ประเด็นสำคัญการประชุมเวที สกว.

เวที สกว. (TRF FORUM)

ในการประชุมมีผู้เข้าร่วมทั้งจากภาควิชาการ ภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน การประชุมครั้งนี้ให้มุมมองที่สำคัญคือ แม้ว่ากิจกรรมธนาคารของอิสลามมีหลักอยู่ว่าจะต้องไม่เกี่ยวกับสิ่งต้องห้ามตามหลักศาสนาหลายประการ แต่การทำความเข้าใจสถาบันการเงินอิสลามต้องหยุดคิดถึงอิสลามในฐานะศาสนา ไม่ควรมองว่าเป็นระบบธนาคารศาสนาอิสลามแต่ควรมองในลักษณะเดียวกับที่เราไม่เคยคิดว่าระบบธนาคารในปัจจุบันเป็นระบบธนาคารศาสนายุคใด และต้องทำความเข้าใจร่วมกันว่าระบบธนาคารและการเงินอิสลามไม่ใช่ระบบธนาคารและการเงินศาสนาอิสลาม เพราะถ้าเรายึดติดกับคำว่าศาสนาก็จะทำให้เกิดข้อจำกัดทางความคิด

ปัจจุบันในประเทศไทยมีธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) หรือ ibank ซึ่งให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเดียวกับอีกแบบหนึ่งที่มีการให้บริการทางการเงินในรูปแบบของ Islamic Windows (ช่องทางต่างอิสลาม) ในสถาบันการเงินอื่นๆ อาทิ ธ.ก.ส. และธนาคารออมสิน ทั้งสามธนาคารถือเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจหรือเรียกว่า SFI (Specialized Financial Institution) ซึ่งมีกระทรวงการคลังเป็นผู้กำกับดูแลและมีธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตรวจสอบ แต่ละแห่งมีกฎหมายการจัดตั้งโดยเฉพาะซึ่งต่างจากธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ภายใต้กฎหมายธุรกิจสถาบันการเงิน

แนวทางการพัฒนาการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

★ กฎข้อบังคับของหลักชะรีอะฮ์ที่ห้ามผูกพันต่อดอกเบี้ยและมีข้อบังคับทางธุรกรรมต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมต้องห้ามตามหลักศาสนาอิสลามทำให้เกิดความเสี่ยงด้านการลงทุนที่

แตกต่างไปจากธนาคารพาณิชย์และจำเป็นต้องมีการกำกับสถาบันการเงินอิสลามต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

★ ธนาคารอิสลามจำเป็นต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักชะรีอะฮ์ในการลงทุนในแต่ละโครงการ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ปฏิบัติโดยเฉพาะและมีองค์กรที่จัดตั้งโดย IMF เรียกว่า IFSB

ทำหน้าที่ออกกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสถาบันการเงินอิสลาม

- ★ อย่างไรก็ตามธนาคารอิสลามและธนาคารที่เปิดบริการ Islamic Windows ในไทยยังมีความเสี่ยงต่ำ และยังไม่มีความเสี่ยงที่ต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมากนัก จึงควรมีการกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือเป็นการประยุกต์ใช้การกำกับดูแลร่วมกับธนาคารอิสลาม
- ★ จากการศึกษาเปรียบเทียบ 6 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บาห์เรน ซึ่งเป็นประเทศมุสลิม อังกฤษ และสิงคโปร์ ซึ่งมีประชากรมุสลิมเป็นส่วนน้อย พบว่ากฎหมายกำกับดูแลอาจไม่จำเป็นที่จะต้องรวมกัน แต่การออกเกณฑ์ต่างๆ จะต้องออกให้คู่ขนานกัน โดยทั่วไปธนาคารชาติเป็นผู้กำกับดูแลซึ่ง

ผู้กำกับดูแลและเป็นหน่วยเดียวกันกับที่กำกับธนาคารพาณิชย์เพื่อให้มีการกำกับที่คล้ายๆ กัน และส่วนใหญ่ก็จะอิง IFSB กับ AAOIFI เพื่อใช้เป็นเกณฑ์กลาง

- ★ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวคือ
 - ประเทศไทยควรมีกรอบกฎหมายและการกำกับดูแลที่ชัดเจนเพื่อรองรับการดำเนินงานสถาบันการเงินอิสลามในประเทศ และควรจะเป็นหน่วยงานที่กำกับสถาบันการเงินทั่วไปด้วย
 - การดำรงเงินกองทุน เกณฑ์ของสถาบันการเงินอิสลามก็ควรจะต้องอิงเกณฑ์ของ IFSB และ Basel ประกอบกันเพื่อให้เกณฑ์เหมาะสมกับธุรกรรมและความเสี่ยงของสถาบันการเงินอิสลาม

- ควรมีการกำหนดเรื่องการเปิดเผยข้อมูลเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินอิสลาม รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับลูกค้าด้วย เนื่องจากลักษณะธุรกรรมมีความแตกต่างกันหากไม่เข้าใจว่ามีความเสี่ยงต่างกันอย่างไร ภายหลังจากจะเกิดข้อพิพาทได้
- ควรมีหน่วยงานที่มีอำนาจในการตีความความถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์และควรให้ศาลนำผลของการตีความไปประกอบการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ต้องมีข้อกำหนดให้สถาบันการเงินอิสลามมีคณะกรรมการชะรีอะฮ์และควรกำหนดให้มีสายงานสนับสนุนในการกำกับดูแลธนาคารด้วย

แนวทางพัฒนาธุรกิจประกันภัยอิสลามในประเทศไทย

- ★ สถานะของธุรกิจประกันภัยอิสลามหรือตะกาฟูลทั่วโลกระหว่างปี 2005-2009 มีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างสูงประมาณ 29% มีเฉพาะปี 2010 เท่านั้นที่ลดลงมาเหลือ 19% ส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการเจริญเติบโต (ระหว่างปี 2005 - 09) ของธุรกิจตะกาฟูลประมาณ 28% และในปี 2010 มีอัตราเติบโตที่ 32%
- ★ ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตประมาณปีละ 5% ในช่วงระหว่างปี 2005-2009 แต่ในช่วงปี 2010 อัตราการเจริญเติบโตเกือบเป็นศูนย์ โดยรวมมูลค่าตะกาฟูลในไทยต่ำมากไม่ถึง 1% ของมูลค่าของธุรกิจประกันทั่วไป ซึ่ง ณ ช่วงปี 2551-2553 มีมูลค่าอยู่ที่ 38 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และไม่มีกรณีเติบโตของธุรกิจจากช่วงก่อนซึ่งอาจเป็นเพราะยังไม่ได้รับการส่งเสริมธุรกิจตะกาฟูลมากนักและเพิ่งอยู่ในระยะเริ่มต้น
- ★ จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึง

บริการตะกาฟูล พบว่า ชาวมุสลิมในไทยจำนวนมากยังมีความเชื่อว่าการทำประกันขัดกับหลักศาสนาอิสลามแท้จริงๆ แล้วโดยพื้นฐานการทำประกันตามหลักศาสนาอิสลาม

ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์ ดังนั้นปัจจัยในเรื่องความเชื่อของคนอิสลามมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยด้านความต้องการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นจุดที่ต่างจากคน

6 TRF FORUM

ประเด็นสำคัญการประชุมเวที สกว.

ทั่วไปที่เห็นว่าการบริหารความเสี่ยงเป็นปัจจัยเบื้องต้น นอกจากนี้ ปัจจัยด้านราคาก็เป็นปัจจัยสำคัญหากเบียดเบียนหรือเงินสมทบมีราคาที่ย่อมเยาก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์ตะกาฟูล์นี้มีความแพร่หลายมากขึ้น

★ ส่วนปัจจัยด้านอุปทานที่มีผลกระทบหรือส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจตะกาฟูล์ คือ การกำกับดูแลและการมีกฎหมายเป็นการเฉพาะเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาธุรกิจตะกาฟูล์อย่างมีระบบและเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งธุรกิจตะกาฟูล์ขึ้นเป็นการเฉพาะ กรณีของประเทศไทยกฎหมายยังใช้รวมระหว่างธุรกิจตะกาฟูล์กับธุรกิจประกันภัยทั่วไปและยังไม่ได้มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งธุรกิจตะกาฟูล์เป็นการเฉพาะซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ

★ นอกจากนี้ ไทยยังขาดคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือเดวียนชะริอะฮ์ซึ่งโดยทั่วไปทำหน้าที่กำหนดนโยบายการพัฒนาในภาพรวมทั่วประเทศ และมีหน้าที่ใกล้เคียงในเรื่องของตัวบทกฎหมายที่มีความขัดแย้งกันเพื่อให้องค์กรที่ให้บริการธุรกิจตะกาฟูล์นั้นสามารถประกอบธุรกิจไปในทิศทางเดียวกันรวมทั้งยังมีหน้าที่รับรองคณะกรรมการที่ปรึกษาในระดับบริษัท แต่สำหรับในประเทศไทยนั้นมี

คณะกรรมการที่ปรึกษาเฉพาะในระดับองค์กรเท่านั้นไม่มีในระดับชาติทำหน้าที่ดังกล่าว

★ ยิ่งไปกว่านั้นยังพบเงื่อนไขความไม่สะดวกด้านการลงทุนในประเทศและต่างประเทศ เช่น เราไม่สามารถนำเงินนั้นไปลงทุนใน Sukuk ได้เพราะประเทศไทยยังไม่มีการออกพันธบัตรอิสลามหรือไม่สามารถนำเงินไปลงทุนในพันธบัตรอิสลามในต่างประเทศได้ซึ่งถือเป็นข้อจำกัด รวมทั้งประเทศไทยยังไม่มีการประกันต่อแบบอิสลาม (Retakaful) จึงต้องทำกับสถาบันในต่างประเทศ

★ ประกันตะกาฟูล์ในไทยมีความหลากหลายในส่วนของประกันชีวิต แต่ว่าในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ออกมาส่วนใหญ่จะออกแบบมาเพื่อกลุ่มคนที่มีรายได้ระดับปานกลางถึงรายได้ระดับสูง ยังไม่มีความหลากหลายครอบคลุมถึงกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย

★ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาธุรกิจประกันภัยอิสลามในประเทศไทยในครั้งนี้ คือ

- เนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาตะกาฟูล์ในไทย ด้านอุปทานนั้นประเทศไทยควรเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญ

ในการมีธุรกิจตะกาฟูล์คู่ขนานกับธุรกิจธนาคารอิสลาม ในด้านอุปสงค์จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชาวมุสลิมที่ยังมองว่าการทำประกันนั้นผิดหลักชะริอะฮ์

- รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญต่อ 1. บทบาทของรัฐบาลในการผลักดันธุรกิจตะกาฟูล์ 2. ประเด็นกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการจัดตั้งให้มีบอร์ดคณะกรรมการที่ปรึกษาสาธารณะระดับชาติ 3. การผูกผลิตภัณฑ์ตะกาฟูล์ไว้กับสถาบันการเงิน และ 4. การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์

- ควรแบ่งการพัฒนาธุรกิจตะกาฟูล์ออกเป็น 3 ระยะดังนี้ ระยะแรกคือการสร้างความพร้อมของคน ระยะที่สองคือปรับโครงสร้างด้วยการผลักดันร่างกฎหมายเฉพาะและจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาระดับชาติ ระยะที่สามควรส่งเสริมนวัตกรรม เช่น ก่อตั้งบริษัทตะกาฟูล์เฉพาะ ก่อตั้งบริษัทประกันภัยสำหรับการประกันต่อ (Retakaful) แบบอิสลาม รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลาม เป็นต้น

การศึกษาและยกร่างกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย

- ✦ แนวคิดที่จะศึกษาการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย เกิดจากข้อเสนอทั้งระยะสั้นในด้านการปรับปรุงตัวกฎหมายจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย อาทิ ข้อจำกัดในการถือหุ้นของธนาคารอิสลาม ข้อจำกัดในการเป็นกรรมการที่จำกัดไว้เฉพาะคนไทย และความคล่องตัวในการขอเปิดสาขาตามกฎหมายธนาคารอิสลาม และข้อเสนอระยะยาวให้มีกฎหมายกลางขึ้นมาและพยายามเพิ่มผู้เล่นเข้ามาในระบบให้มีการแข่งขันกันมากขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจและผู้บริโภคในประเทศไทย
- ✦ จากการศึกษาเปรียบเทียบมาเลเซีย สิงคโปร์ และอังกฤษพบว่าประเทศมาเลเซียเลือกที่จะแยกกฎหมายออกมา ส่วนอีกสองประเทศ (ซึ่งเป็นประเทศที่ไม่มีชาวมุสลิมเป็นคนส่วนใหญ่) รวมกฎหมายไว้ในระบบเดียว แต่ทั้งสามประเทศใช้ระบบคู่ขนานไม่ได้ประกอบกิจการธนาคารอิสลามเพียงอย่างเดียว
- ✦ มาเลเซียมีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก เนื่องจากความชัดเจนของกฎเกณฑ์ต่างๆ มีการแยกกฎหมายออกมาทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาธุรกิจการเงินอิสลาม
- ✦ ในระยะแรกประเทศไทยเลือกที่จะแยกกฎหมายธนาคารอิสลามออกมาเป็นการเฉพาะ โดยการจัดตั้งธนาคารอิสลาม แต่ยังไม่มีการมีกฎหมายกลางเข้ามาอนุญาตให้มีผู้เล่นกลุ่มอื่นเข้ามาได้ซึ่งเหมาะสมในระยะเริ่มแรก อย่างไรก็ตามอาจใช้กฎหมายการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามตามแนวทางของมาเลเซียเพื่อช่วยให้ธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามเติบโตต่อไป
- ✦ จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีการยกร่างกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงินอิสลาม ทั้งนี้เชื่อว่าขณะนี้หลายส่วนที่ประกอบธุรกิจทางการเงินทั่วไปและธุรกิจการเงินอิสลามอยู่แล้ว (เช่น ในสหกรณ์ออมทรัพย์ ระบบสถาบันการเงินทั่วไป และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) กิจกรรมทางการเงินทั่วไปและทางการเงินอิสลามจึงสามารถอยู่ด้วยกันได้ หากจะมีการยกร่างกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามขึ้นมาในประเทศไทยก็ไม่น่าจะมีผลกระทบเกิดขึ้น ทั้งนี้เมื่อยกร่างกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามก็จำเป็นต้องสร้างระบบการกำกับดูแลสถาบันการเงินอิสลามด้วย

TRF POLICY RESEARCH UPDATE!

- ★ ขวามุสลิมคิดเป็นประมาณร้อยละ 25 ของประชากรโลก ทำให้อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลมีขนาดใหญ่มากคิดเป็นมูลค่าการบริโภคกว่า 1.5 - 1.8 แสนล้านเหรียญสหรัฐ
- ★ ตลาดส่งออกอาหารฮาลาลที่สำคัญของไทยคือ ภูมิภาคตะวันออกกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกา และเอเชียใต้ตามลำดับโดยตลาดตะวันออกกลางเป็นตลาดที่สำคัญที่สุดมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ต่อปี
- ★ แม้ประเทศไทยจะมีศักยภาพในการส่งออกอาหารฮาลาลเพิ่มขึ้น แต่ต้องมีการพัฒนาศักยภาพปัจจัยส่งเสริมในประเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย และตอบสนองต่อความต้องการอาหารฮาลาลในระดับโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ★ ปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกอาหารฮาลาลที่สำคัญคือ ภาษี โครงสร้างพื้นฐาน ขั้นตอนและระเบียบที่ล่าช้าของระบบราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ★ ทรัพยากรการผลิต ทรัพยากรมนุษย์ และความกังวลจะกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมมุสลิม ความสามารถแข่งขันและความรู้กฎเกณฑ์และความรู้ความเข้าใจด้านศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับอาหารของผู้ประกอบการและปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้
- ★ งานวิจัยนี้มีข้อเสนอเพื่อขยายโอกาสการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของไทยดังต่อไปนี้
 - ภาพลักษณ์อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลไทยถูกตำหนิด้านกระบวนการผลิตที่ไม่เป็นอิสลามอย่างแท้จริงดังเช่นประเทศมุสลิม ดังนั้นรัฐบาลควรเร่งสร้างความเชื่อมั่นต่อตลาดส่งออกอาหารฮาลาลของไทย
 - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมาตรฐานสินค้าของไทยควรประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนามาตรฐานอาหารฮาลาลให้เป็นที่ยอมรับ
- ควรมีมาตรการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการอย่างครบวงจรให้สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกหลักของการแข่งขันในตลาดโลก เช่น การขาดแคลนวัตถุดิบ ปัญหาทักษะแรงงาน และลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรอย่างยืดหยุ่นและเหมาะสม เป็นต้น
- ควรส่งเสริมบทบาทของหน่วยราชการต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน เช่น ลดระเบียบขั้นตอนที่ไม่จำเป็น One stop service เพื่อย่นระยะเวลาและค่าเสียโอกาส
- รัฐบาลควรอธิบายและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์กลางฮาลาลในจังหวัดปัตตานีโดยอาจชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ของการพัฒนาและแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลไทย

2. ความเป็นพลวัตของเศรษฐกิจการผลิตของชาวไทยและการมองไปข้างหน้า โดย สมพร อิศวิลานนท์ และ ศานิตแก้วเอี่ยม (2552)

- ★ ภาวะการแข่งขันของชาวไทยในตลาดโลก มีความท้าทายอย่างมากโดยเฉพาะจากอินเดียและเวียดนามซึ่งมีราคาข้าวในตลาดโลกที่ต่ำกว่าไทย ซึ่งอาจทำให้ไทยสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดได้ ดังนั้นไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถและเทคโนโลยีให้ปลูกข้าวในราคาต่ำแต่สามารถผลิตข้าวคุณภาพสูงได้เพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาดเอาไว้
- ★ จากการศึกษาพบว่าเมื่อพื้นที่ชลประทานเพิ่มและการลงทุนของรัฐในการวิจัยและพัฒนาด้านข้าวเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มมากขึ้น ส่วนเมื่อค่าปุ๋ยและค่าจ้างแรงงานเพิ่ม ผลผลิตของข้าวจะลดลง เมื่อพิจารณางบประมาณที่จัดสรรในงานวิจัยทางด้านข้าวพบว่ายังไม่เพียงพอ หากเปรียบเทียบกับในช่วงปี 2511 - 2550 พบว่างบประมาณวิจัยมีการหดตัวลงในช่วงปี 2531 - 2550 ซึ่งสะท้อนจากงบลงทุนวิจัยข้าวต่อมูลค่าการส่งออกข้าวว่ามีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 ของมูลค่าการส่งออกข้าว
- ★ แม้ปัจจุบันจะยังไม่เห็นผลทางด้านลบจากการลดลงของงานวิจัยด้านข้าวแต่ในระยะยาวจะทำให้เกิดการขาดแคลนในทรัพยากรนักวิจัยและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตและศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมข้าวไทย
- ★ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงควรให้ความสำคัญมากขึ้นกับการสนับสนุนนโยบายสาธารณะในด้านที่ไม่ใช่ราคาไปพร้อมๆ กับนโยบายด้านราคา โดยเฉพาะการวิจัยด้านข้าวไปพร้อมๆ กับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีใหม่ให้เกษตรกรเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรการผลิตและมีเทคโนโลยีราคาถูกช่วยลดต้นทุนเพื่อทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจการผลิตข้าวไทย

หมายเหตุ : สำหรับผู้ที่สนใจ สามารถติดต่อสอบถามข้อมูลหรือขอรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ที่ฝ่ายเกษตร (ฝ่าย 2) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หมายเลขโทรศัพท์ 0 2278 8200 ต่อ 8221